

УДК 796.01:364-787.24

ДАРІЙЧУК Сергій

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

e-mail: s.dariichuk@chnu.edu.ua<https://orcid.org/0000-0001-8089-1293>**МОСЕЙЧУК Юрій**

Відокремлений структурний підрозділ

«Фаховий коледж Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

e-mail: yu.moseichuk@chnu.edu.ua<https://orcid.org/0009-0003-4412-7273>**ПЕТРОВ Андрій**

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнко

<https://orcid.org/0000-0003-4058-7793>e-mail: petrov.andriy@kpnpu.edu.ua**ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ І СПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ М'ЯКОЇ СИЛИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ (ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ «RIGHT TO PLAY»)**

У статті проаналізовано роль фізичної культури та спортивно-ігрової діяльності як ефективних інструментів «м'якої сили» та соціальної інженерії в контексті діяльності міжнародної організації «Right To Play». Досліджено механізми трансформаційного впливу регулярної рухової активності на психосоціальний стан дітей та молоді, що перебувають у кризових умовах, зокрема в зонах збройних конфліктів та регіонах із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Особливу увагу приділено концепції «навчання через гру» (Learning through Play), яка розглядається не лише як засіб фізичного розвитку, а й як фундамент для формування когнітивних навичок, емоційної стійкості та соціальної адаптації. Обґрунтовано впровадження ігрових методик у навчальний процес, визначено взаємозв'язок із підвищенням рівня грамотності, подоланням посттравматичних стресових станів та реінтеграцією дітей до системи загальної освіти. Авторами розкрито сутність соціальної інженерії через спорт як цілеспрямованого процесу моделювання позитивних суспільних змін та формування ціннісних орієнтацій у підростаючого покоління. Визначено, що спортивні ініціативи виступають дієвим інструментом міжнародної адвокатури прав дитини, сприяючи зміцненню громадської безпеки та інклюзії. Результати дослідження підтверджують доцільність інтеграції спортивно-орієнтованих соціальних проектів у державні та міжнародні стратегії гуманітарного розвитку.

Ключові слова: фізична культура, масовий спорт, м'яка сила, соціальна інженерія, навчання через гру, соціалізація, міжнародні гуманітарні проекти, рухова активність, «Right To Play».

<https://doi.org/10.31891/pcs.2026.1.57>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 19.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 11.03.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

© ДАРІЙЧУК Сергій, МОСЕЙЧУК Юрій,
ПЕТРОВ Андрій**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Сучасний етап розвитку світового співтовариства характеризується загостренням глобальних гуманітарних викликів: збройних конфліктів, вимушеної міграції, соціальної нерівності та освітніх розривів. За даними міжнародних інституцій, станом на 2024–2026 рр. кожна шоста дитина у світі проживає в зоні активного конфлікту, а понад 250 мільйонів дітей позбавлені доступу до базової освіти. У цьому контексті пошук нетрадиційних, але ефективних інструментів

психосоціальної реабілітації та соціальної інтеграції молоді стає пріоритетним завданням для науковців і практиків у галузі фізичної культури, педагогіки та соціології.

Проблема полягає у необхідності теоретичного обґрунтування та практичного впровадження концепції спорту як «м'якої сили» (soft power) та засобу соціальної інженерії. Традиційне розуміння фізичної активності як інструменту виключно фізичного розвитку в сучасних умовах доповнюється її роллю як фундаменту для формування когнітивної стійкості,

емоційного інтелекту та навичок мирного співіснування в полікультурному середовищі.

Зв'язок даної проблеми з важливими науковими та практичними завданнями обумовлений, зокрема реалізації Цілей сталого розвитку ООН – якісна освіта (ціль 4), гендерна рівність (ціль 5) та мир, справедливість та сильні інститути (ціль 16). Використання спортивно-ігрових методик дозволяє залучати найбільш вразливі категорії дітей до освітнього процесу, руйнуючи бар'єри бідності та дискримінації. Практичне завдання полягає у розробці «травма-інформованих» методик фізичного виховання, що є критично важливим для стабілізації громад у країнах, що приймають переселенців. Крім цього, актуальним є вивчення механізмів впливу командних видів спорту на формування соціальної когезії (згуртованості). Спорт виступає універсальною мовою спілкування, що нівелює міжетнічні та релігійні суперечності. Досвід таких організацій, як «Right To Play», демонструє необхідність наукового супроводу проєктів, що змінюють державні політики (наприклад, скасування дискримінаційних освітніх норм), що корелює з завданнями сучасної спортивної дипломатії.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена об'єктивною потребою в систематизації досвіду використання фізичної культури як стратегічного ресурсу для моделювання позитивних соціальних трансформацій та зміцнення міжнародної безпеки через розвиток людського капіталу з раннього віку.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема використання фізичної активності як інструменту соціальної трансформації та реабілітації перебуває у центрі уваги багатьох сучасних дослідників. Аналіз наукового доробку останніх років свідчить про зміщення акцентів від суто фізіологічного впливу спорту до його соціокультурної та психолого-педагогічної значущості.

Вагомий внесок у дослідження впливу спеціалізованих програм на інтеграцію внутрішньо переміщених осіб зробили Y. Galan, O. Yarmak та Y. Moseichuk (2025). У

своїй праці вони доводять, що соціально-культурні практики, такі як програма «Active Nation», мають критичне значення для підвищення рівня фізичної активності серед 13-річних переміщених школярів в Україні, сприяючи їхній психосоціальній адаптації в нових громадах [1, с. 168–181]. Питання інтеграції європейських цінностей через призму спортивної науки в українському вимірі ґрунтовно розкрито у дослідженні I. Galan (2025), де авторка на прикладі проєкту «EVUESS» обґрунтовує роль спорту як ретранслятора демократичних ідеалів та гуманітарних стандартів [2, с. 287–294].

Роль ігрових видів спорту, зокрема футболу, у формуванні культури здоров'я та ціннісних орієнтацій молоді висвітлено у роботі авторів під керівництвом O. Tsybanuyk (2025). Автори акцентують увагу на тому, що футбольні ініціативи виступають не лише засобом фізичного гартування, а й дієвим механізмом виховання відповідального ставлення до власного здоров'я [3]. Водночас теоретичні та практичні аспекти чинників, що стимулюють рухову активність сучасних школярів, детально проаналізовано у працях Y. Galan (2025), де на основі анкетування виокремлено мотиваційні домінанти залучення підростаючого покоління до регулярних занять спортом.

Окрім вітчизняних розвідок, важливо враховувати глобальний контекст спортивної дипломатії. Ряд сучасних дослідників (зокрема у виданнях SPORT TK-EuroAmerican Journal of Sport Sciences) розглядають спорт як інструмент превентивної педагогіки, що здатен мінімізувати девіантну поведінку серед молоді в країнах із перехідною економікою. Наукові праці останнього десятиліття також активно вивчають концепцію Sport for Development and Peace (SDP), де спорт визнається засобом медіації конфліктів та розбудови миру [4, с. 21–26].

Дослідники Postlethwaite et al. (2022) наголошують на політичній вазі спортивної дипломатії. Проте питання етичних стандартів спонсорів у контексті КСВ міжнародних фондів залишається дискусійним [5, с. 361–382].

Вивчення діяльності українських благодійних формацій, зокрема Klitschko Foundation дозволяє провести паралель між

міжнародним досвідом (Right To Play) та українськими реаліями. Обидві організації використовують спорт як інструмент соціальних змін, проте Klitschko Foundation адаптує цей підхід до специфічного контексту національного розвитку та викликів війни [6, с. 221–228]. Попри наявність ґрунтовних розвідок щодо адаптації переміщених осіб та впровадження європейських цінностей в українську систему освіти, недостатньо вивченим залишається досвід масштабних глобальних неурядових організацій, таких як «Right To Play», у контексті соціальної інженерії та використання спорту як «м'якої сили» на міжнародному рівні.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Більшість існуючих праць зосереджені на локальних кейсах або вузькоспеціалізованих спортивних ініціативах. Натомість системний аналіз трансформації спортивних благодійних фондів у суб'єкти формування глобальної освітньої політики, а також вивчення децентралізованих моделей управління гуманітарними проєктами в зонах конфлікту, залишаються поза увагою дослідників. Саме цій проблематиці – аналізу світового досвіду організації «Right To Play» як цілісної системи моделювання суспільних змін присвячується дана стаття.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є комплексне теоретико-методологічне обґрунтування ролі фізичної культури та ігрової діяльності як стратегічних інструментів «м'якої сили» та соціальної інженерії, а також аналіз практичної ефективності цих інструментів на прикладі глобальних гуманітарних ініціатив міжнародної організації «Right To Play».

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

«Право на гру» (RIGHT TO PLAY) – міжнародна некомерційна організація, місія якої полягає у використанні гри для розширення можливостей вразливих дітей у подоланні наслідків війни, бідності та хвороб. Дослівно, мета діяльності прописана як

захист і навчання дітей, а також створення для них умов для долання труднощів засобами ігрової діяльності [7].

Штаб-квартира організації знаходиться в м. Торонто, Канада, вона здійснює програми у 13 країнах Африки, Азії, Близького Сходу, проте стаття про організацію у Вікіпедії подає цифру – 15 країн [8]. Національні офіси розташовані в Канаді, Німеччині, Норвегії, Нідерландах, Швейцарії, Великій Британії та Сполучених Штатах.

За даними Канадської енциклопедії «Право на гру» результативно діє у Беніні, Бурунді, Канаді, Китаї, Ефіопії, Гані, Йорданії, Лівані, Ліберії, Малі, Мозамбіку, Пакистані, Панамі, Руанді, Танзанії, Таїланді, Уганді та Сполучених Штатах. Організація працює з дітьми, які живуть у країнах, що зіткнулися з гуманітарними катастрофами та кризами, або потребують значної допомоги через погані умови життя. Станом на 2013 рік «Right To Play International» щотижня охопила власною роботою мільйон дітей [9].

Розглянемо історичну генезу становлення цього глобального соціального проєкту. Основою «Право на гру» стала програма «Олімпійська допомога» (Olympic Aid), започаткована в 1992 р. організаційним комітетом зимової Олімпіади у Ліллекхаммері. Метою організації був збір коштів для регіонів, постраждалих від війни чи інших катастроф [10].

Результатом поїздки чотири разового олімпійського чемпіона, ковзаняра Й. О. Косса до Еритреї, стала власна ініціатива збору коштів для допомоги дітям на Олімпіаді 1994 р. Зворушений побаченням, під час відвідування країни, Косс пожертвував значну частину свого виграшу й організував громадський заклик до спортсменів та норвежців щодо пожертвувань.

Було зібрано 18 мільйонів доларів, що були витрачені на будівництво лікарні в м. Сараєво, школи в Еритреї, а також допомогу біженцям в Афганістані, дітям/матерям у Гватемалі та дітям-інвалідам у Лівані [там само].

На літніх Олімпійських іграх 1996 р. у в Атланті Olympic Aid об'єднала зусилля з ЮНІСЕФ, допомігши зібрати загалом 13 мільйонів доларів для вакцинації жінок та дітей в Іраку та Афганістані [10].

Вплив цієї поїздки як посла «Доброї волі» реалізувався у створенні у 2000 р. благодійної організації «Право на гру». Саме офіційне заснування ознаменувало перехід від «засобу збору коштів» до некомерційного утворення, спілки, яка безпосередньо реалізує програми на користь дітей.

Перші програми «Право на гру» були запущені в Анголі та Кот-д'Івуарі у партнерстві з управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців у 2001 р. До кінця року програма «Право на гру» розширилася у 8 країнах.

Поштовхом для урізноманітнення діяльності стала розробка у 2002 р. програм SportWorks та SportHealth, які були зосереджені на всебічному розвитку дітей через спорт та гру, потенціалу громад (SportWorks), й, відповідно, медичній освіті (SportHealth) [10].

З часом «Право на гру» переносить акцент уваги на з спортивних програм розвитку на ігрове навчання, з метою створення позитивних та стійких змін використовуються ігри, ігрові активності та спорт. Організація зосереджується на просуванні якісної освіти, мирних громад та здорового способу життя – ігрові програми, які проводяться в школах, в громадських місцях присвячені, зокрема математиці, англійській мові, природничим наукам, профілактиці захворювань та життєвим навичкам, зосередженим на формуванні самооцінки дітей. Ці програми призвели до якісного розуміння гігієни, санітарії, передачі малярії, сексуального та репродуктивного здоров'я, зокрема СНІД та ВІЛ. Спрямовані розширилося до співпраці з освітніми закладами та урядами для створення системних змін на національному рівні [11].

У 2003 р. було реалізовано програму вакцинації проти кору в Замбії, де протягом одного тижня було вакциновано 18 000 дітей.

Процес трансформації міжнародної організації «Right To Play» від суто донорської структури до активного суб'єкта системних соціальних змін ознаменувався стратегічним переходом до моделі децентралізованого управління. Ключовим етапом цієї еволюції стало розширення безпосередньої присутності в регіонах, що потребували гуманітарної підтримки, з одночасним делегуванням повноважень

місцевим громадам. Такий підхід дозволив не лише адаптувати спортивно-ігрові методики до специфічного соціокультурного контексту, а й створити умови для виховання нового покоління лідерів безпосередньо серед учасників програм». У 2004 р. відкрила свій перший представництво в Сьєрра-Леоне Це стало початком зусиль організації щодо децентралізації. Хоча на той час у Норвегії, Сполучених Штатах, Нідерландах та Швейцарії вже було створено національні офіси зі збору коштів, організація почала наймати місцевий персонал та лідерів для реалізації програм. Успіх цього підходу став очевидним у 2007 році, коли співробітники «Right To Play» в Уганді повідомили, що діти стають місцевими лідерами та беруть участь у плануванні програм та заходів.

Міжнародна організація «Право на гру» має місцевий персонал, який працює в кожній із країн-учасниць. Тренери – це місцеві лідери та вчителі, яких навчають співробітники «Права на гру» та які впроваджують різні програми відповідно до потреб громади. Кінцева мета – допомогти громадам розробити самодостатні програми.

Ще одним нестандартним напрямом роботи стає партнерство з урядом Канади та громадами корінних народів цієї країни «First Nation» щодо забезпечення позакласних програм для дітей та молоді. У 2010 р. було запущено програму PLAY («Розвиток життєвих навичок у молоді корінних народів» – Promoting Life-skills in Aboriginal Youth). Метою ініціативи стало підвищення рівня працевлаштування та покращення результатів у навчанні, зміцнення міжособистісних стосунків з однолітками, а також зміцнення фізичного та ментального здоров'я серед дітей та молоді з-поміж корінних народів Канади. Наразі «Право на гру» співпрацює з 88 громадами корінних народів у рамках різноманітних програм [там само].

У відповідь на одну з наймасштабніших гуманітарних катастроф сучасності, «Right To Play» ініціювала цільові програми психосоціальної підтримки для дітей-біженців із Сирії, які знайшли притулок у Йорданії та Лівані (2013 р.). Робота організації в цьому регіоні зосередилася на трьох ключових векторах:

- подолання психологічних травм, що реалізовувався за рахунок використання

спеціалізованих ігрових модулів для зниження рівня тривожності та симптомів ПТСР у дітей, які постраждали від насильства та переміщення. Впровадження методик «травма-інформованого виховання» дозволило створити безпечне середовище для емоційного відновлення;

- освітня інтеграція. Запуск програм прискореного навчання через гру для дітей, які тривалий час перебували поза шкільною системою. Це допомогло адаптувати маленьких біженців до вимог місцевих навчальних закладів та запобігти виникненню «втраченого покоління»;

- соціальна когезія (згуртованість), а саме створення змішаних спортивних ліг, де діти-біженці грали разом із дітьми з місцевих громад Йорданії та Лівану. Це стало дієвим інструментом «м'якої сили» для зниження соціальної напруги, подолання ксенофобії та зміцнення мирного співіснування.

Згідно з внутрішніми моніторинговими даними, понад 95% учасників у Лівані відзначили покращення здатності справлятися зі стресом, а тисячі дітей змогли повернутися до формальної освіти завдяки ігровим методикам соціалізації [12].

Одним із пріоритетних напрямів діяльності «Right To Play» є подолання бар'єрів у доступі до освіти для дівчат, які проживають у регіонах із високим рівнем гендерної дискримінації та соціальної нестабільності. Організація розглядає освіту не просто як процес навчання, а як фундаментальний інструмент розширення прав і можливостей, що дозволяє дівчатам уникати ранніх шлюбів, протидіяти насильству та ставати активними учасницями економічного життя своїх громад. Масштабування цього впливу потребує консолідації зусиль на найвищому політичному рівні, що було продемонстровано під час дипломатичної роботи на міжнародних самітах.

У 2018 р. «Right To Play», діючи у складі потужної глобальної коаліції провідних неурядових організацій, відіграла ключову роль у формуванні порядку денного саміту «Великої сімки» (G7), що проходив у Канаді. Результатом цієї адвокаційної кампанії стали:

- мобілізація ресурсів. Завдяки тиску громадянського суспільства лідери G7 ухвалили безпрецедентне рішення про

виділення 3,8 мільярда канадських доларів (із початковим зобов'язанням у 2,9 млрд) на підтримку освіти для дівчат і жінок у країнах, що розвиваються, та в зонах конфліктів. Це фінансування стало найбільшою одноразовою інвестицією такого роду в історії;

- частина цих коштів була спрямована на найбільш вразливі регіони, де «Right To Play» вже мала активні програми, зокрема в Малі, Сенегалі, Чаді, Нігері та Ефіопії. У цих країнах інвестиції допомогли створити безпечні «ігрові навчальні центри», що знизило відсоток відсіву дівчат із середньої школи.

- на створення безпечних навчальних просторів, підготовку вчителів до роботи за інклюзивними методиками та забезпечення доступу до середньої освіти для дівчат-біженців;

- системні зміни: «Right To Play» наголосила на необхідності використання ігрових методик як способу залучення дівчат до навчання, що допомагає руйнувати соціальні стереотипи та розвивати впевненість у собі.

Однією із заяв про наміри, що були підписані 9 червня 2018 р., стала декларація щодо просування гендерної рівності, розширення прав та можливостей дівчат, підлітків і жінок у країнах, що розвиваються в сфері освіти. Яка, в свою чергу, офіційно визнала зв'язок між освітою жінок та глобальною безпекою і процвітанням [13].

Діяльність «Right To Play» виходить за межі прямого надання гуманітарної допомоги, охоплюючи сферу системної адвокатури та зміни державних політик. Організація використовує свій авторитет для усунення дискримінаційних бар'єрів, що обмежують доступ вразливих груп до освіти. Найбільш показовим прикладом такої стратегії став кейс у Південно-Східній Африці.

У 2019 р. коаліція некомерційних організацій та груп громадянського суспільства в Мозамбіку, очолювана «Right To Play», досягла історичної перемоги у сфері захисту прав жінок. Було скасовано урядовий указ, який протягом тривалого часу забороняв вагітним дівчатам та молодим матерям відвідувати денні школи. Раніше ці дівчата мали право відвідувати лише вечірні заняття, що суттєво знижувало якість їхнього

навчання та шанси на працевлаштування. Використовуючи спорт та ігрові заходи як платформу для обговорення табуєваних тем, «Right To Play» змогла мобілізувати громади та переконати посадовців у необхідності інклюзивного підходу.

Забезпечене право повернутися до повноцінного шкільного навчання, що стало потужним сигналом для всього регіону про пріоритетність прав дитини над застарілими соціальними нормами [14].

Пандемія COVID-19 стала викликом для традиційних моделей навчання, особливо в регіонах із низьким рівнем цифровізації. У цей період «Right To Play» продемонструвала адаптивність своїх методик, перевівши фізичну активність у площину дистанційної підтримки. Акцентом стало дистанційне ігрове навчання та психосоціальна підтримка під час пандемії.

Спільно з урядами та освітніми відомствами були розроблені програми дистанційного навчання через радіо, телебачення та мобільні додатки. Основним акцентом стали «домашні ігрові завдання», які допомагали дітям зберігати рухову активність та знижувати рівень стресу від ізоляції.

Понад 100 000 педагогів у 2020 р. пройшли онлайн-інструктажі щодо того, як надавати психосоціальну підтримку учням віддалено та як інтегрувати елементи гри в домашні уроки. Організація інтегрувала навчання правилам санітарії та гігієни в ігрові сценарії, що дозволило ефективно поширювати життєво важливу інформацію про профілактику вірусу серед дітей у важкодоступних регіонах [15].

Організація заохочує та пропагує командну роботу та рівність: дітей навчають приймати всіх і не дискримінувати за ознакою статі, раси чи релігії. Організація доклала сумлінних зусиль, щоб зосередитися на гендерній рівності та участі жінок. У 2015 р. 57% тренерів становили жінки, а половину дітей, які брали участь у програмах, – дівчатка. Крім того, основна увага приділялася реалізації програм для дітей з інвалідністю – 10 700 дітей з інвалідністю брали участь у навчальних програмах (2013 р.).

Робота «Права на гру» базована на Цілях сталого розвитку ООН та зосереджена на

чотирьох напрямках: якісна освіта; захист дітей; здоров'я та благополуччя дітей; розширення прав і можливостей дівчат.

Згідно звіту «Right To Play» за 2024 р. виклики, що спрямована вирішувати організація, видозмінюються та поглиблюються. Звернення С. Мак-Айзек, CEO та К. Макгілврей, голови Міжнародної ради директорів визнали, що в сучасному світі кожна шоста дитина живе в зоні конфлікту, 250 мільйонів дітей не відвідують школу, майже 70% 10-річних дітей не здатні зрозуміти простий текст. Крім того, бідність, конфлікти та кліматичні зміни поглиблюють розрив в освіті, навичках та можливостях. Отже, місією є подолати цей розрив, забезпечити можливості для молоді, а також безпеку, здоров'я та благополуччя для всіх.

Наприклад, робота з вихователями дитячих садків (Гана, 2024 р.) за методикою навчання через гру спричинила зростання показників грамотності серед дітей більш ніж удвічі. 90% дітей, які раніше не відвідували школу, змогли повернутися до системи загальної освіти через програми прискореного навчання (Пакистан, 2024 р.). 95% дітей, учасників ігрових занять із підготовленими тренерами відчули здатність краще справлятися з травмами та тривогою (Ліван, 2024 р.).

Крім того, діяльність організації призвела до того, що у 2024 р. Африканська біржа базового навчання (Africa Foundational Learning Exchange) видала Декларацію дій, у якій навчання через гру було названо рушієм освітніх результатів. Пролобійовано в ООН проголошення нового Міжнародного дня гри, який відзначатиметься щороку 11 червня.

Зазначимо, що ще одним напрямом діяльності, що варто вивчати і впроваджувати у роботу інших соціальних та благодійних проєктів та спілок є зв'язок із колишніми учасниками програм, які сьогодні стали медсестрами, вчителями та лідерами громадянського суспільства [16].

Необхідно зазначити, що успіх програми «Право на гру» залежить від роботи волонтерів-амбасадорів, тренерів та персоналу. Амбасадори-спортсмени (як олімпійські, так і професійні спортсмени) добровільно присвячують свій час просуванню ініціатив «Право на гру»,

виступаючи перед ЗМІ та взаємодіючи з дітьми в програмах по всьому світу.

У 2015 р. за програмами працювало 14 900 тренерів-волонтерів, 627 міжнародних співробітників та понад 300 амбасадорів-спортсменів. На даний час список послів організації «Right To Play» нараховує 198 осіб та команд, серед яких представники зимових та літніх видів спорту. Наведемо перелік амбасадорів організації, представників зимових видів спорту. Так, гірські лижі / альпінізм / слалом представляють А. Л. Свіндал, А. А. Кілде, А. Венцель, Б. Руссі, Б. Стеммл, Б. Кернен, Х. Алкотт, Ф. Сутер, Дж. Сіммерлінг, К. Янсруд, М. Осборн-Параді, М. Бертод, М. Бюхель, П. Аккола, Р. Мовінкель, Р. Колломбін, Т. Неф, Вр. Шнайдер.

Хокей на льоду – К. Уеллетт, Г. Вікенхайзер, Дж. Боттерілл, Л. Фортіно, Б. Бріджес, К. Ремпель (следж-хокей), М. Цуккарелло Аасен, О. Келлер, С. Дж. Смолл, Т. Дж. Галіарді, З. Хайман. Ковзанярський спорт та шорт-трек – А. Буксіс, Б. Блер, Б. Боу, К. Г'юз, Д. Моррісон, Дж. Чік, Еліз Крісті, С. Ліндсі, Б. Вельдкамп, І. Н'ятун; лижні перегони – А. Окленд, Б. Скотт, Д. Колонья, Е. Гукілд, Г. К. Голунд, І. Ф. Естберг, Л. Рошат, М. Крістофферсен, Т. Йохауг.

До послів організації доєдналися біатлоністи Й. Т. Бе, С. Солемдал, Т. Бе, У. Дисл, сноубордисти та фрістайлісти Б. Маведже, Ф. Сміт, Дж. Фаснахт, П. Бургенер, Ф. Маркіз, Р. Груневуд. А також скелетоністи та бобслеїсти А. Фрімпонг, Д. Монтгомері, Х. Аппертон, Дж. Ламсен, Дж. Монтгомері, К. Хамфріс. Відомі фігуристи з різних країн світу стали представниками «Right To Play», серед них Е. Поже, К. Вівер, Дж. Рошетт, М. та А. Шибутані, П. Чан, С. Г'юз. Пропагують ідеали організації, зокрема члени національної збірної Канади з керлінгу [17]. Послами також стали відомі паралімпійці – А. Адепітан, Е. Гованлок, Б. Скарштейн, К. Кунц, Ш. Петіклерк, М. Шер, Т. Гмюр, А. Шаффельхубер та селебритіз. Серед них А. Аккай, К. Гюнтер, Д. Декс (співак), Я. Крюгер, Є. Стекеленбург, Й. Шобель, М. Халворсен (коментатор), А. Штіфваттер (продюсер) [17].

6. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Аналіз діяльності міжнародної організації «Right To Play» дозволяє зробити висновок, що фізична культура, спорт та ігрова діяльність є потужними інструментами соціальної інженерії та «м'якої сили», здатними трансформувати життя дітей у найбільш вразливих регіонах світу. Дослідження історичної генези показало перехід організації від моделі збору коштів до статусу суб'єкта системних соціальних змін. Ключовим фактором успіху стала децентралізація управління та залучення місцевого персоналу, що забезпечило адаптивність програм до соціокультурного контексту Сьєрра-Леоне, Уганди, Мозамбіку та громад корінних народів Канади. Концепція «навчання через гру» довела свою ефективність не лише у зміцненні фізичного здоров'я, а й у подоланні освітніх розривів та психологічних травм. Показники 2024 р. – зростання грамотності в Гані, реінтеграція дітей у Пакистані) підтверджують, що спорт є каталізатором когнітивного розвитку та емоційної стійкості. «Right To Play» демонструє успішний досвід адвокації на найвищому рівні (G7, ООН), що призводить до реальних змін у законодавстві (кейс Мозамбіку щодо прав вагітних дівчат) та мобілізації мільярдних інвестицій в освіту. Проголошення ООН Міжнародного дня гри (11 червня) є визнанням важливості ігрової діяльності як фундаментального права дитини. Інститут послів-спортсменів (майже 200 видатних атлетів) виступає не лише медійним обличчям організації, а й практичним прикладом лідерства, що надихає дітей у зонах конфлікту на подолання труднощів.

Враховуючи глобальні виклики, **подальші дослідження** у даному напрямку доцільно зосередити на наступних аспектах. А саме, вивчення досвіду дистанційного ігрового навчання, започаткованого під час пандемії, як інструменту підтримки дітей в умовах тривалих конфліктів, де доступ до фізичних шкіл обмежений. Крім того, дослідження життєвих шляхів колишніх учасників програм як довгострокового соціального капіталу; а також виокремлення спорту як засобу екологічного виховання й

механізми протидії гендерній дискримінації через спорт тощо.

Вивчення досвіду «Right To Play» є надзвичайно цінним для розробки та

впровадження аналогічних соціальних проєктів в Україні, особливо в контексті психосоціальної реабілітації дітей, постраждалих від війни.

Література

1. Galan Y. P., Yarmak O. M., Moseichuk Y. Y. The impact of the active nation program as a socio-cultural practice for increasing physical activity among 13-year-old displaced schoolchildren in Ukraine. *Rehabilitation and Recreation*. 2025. Vol. 19, No. 4. P. 168–181.
2. Galan Y. Analysis of the results of the questionnaire on the factors of increasing the level of physical activity of schoolchildren. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. Vol. 1, No. 1. P. 287–294.
3. Tsybanyuk O., Dariichuk S., Pobocho T., Moseichuk Y. Global initiatives in physical education and sport development. *SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte*. 2025. Vol. 14. Art. 9. DOI: <https://doi.org/10.6018/sportk.645111>.
4. Current issues of training specialists in the field of physical culture and sports in European countries / N. Slyusarenko et al. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary research*. 2024. Vol. 14, Issue 1, Spec. Iss. XLII. P. 21–26.
5. Postlethwaite V., Jenkin C., Sherry E. Sport diplomacy: an integrative review. *Sport Management Review*. 2022. Vol. 26, No. 3. P. 361–382. DOI: <https://doi.org/10.1080/14413523.2022.2071054>.
6. Цибанюк О., Стасюк В., Петров А. Специфіка організації спортивних проєктів KLITSCHKO FOUNDATION. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. Vol. 1, No. 1. С. 221–228. URL: <https://pcs.khmn.edu.ua/index.php/pcs/article/view/363>
7. About us. Right To Play : official website. URL: <https://righttoplay.com/en/about-us/>
8. Right To Play. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Right_to_Play
9. Right To Play. The Canadian Encyclopedia. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/right-to-play>
10. Right To Play (formerly known as Olympic Aid). UNHCR. URL: <https://www.unhcr.org/uk/sites/uk/files/legacy-pdf/3ee980d713.pdf>
11. Freeborn J. Right To Play. The Canadian Encyclopedia. 2016. URL: <https://thecanadianencyclopedia.ca/en/article/right-to-play>
12. International Day of Play 11 June. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/observances/international-day-of-play>
13. Advancing gender equality and girls' and women's empowerment in and through education. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/transforming-education-summit/advancing-gender-equality>
14. 2018 Annual Report. Right To Play. 21 p. URL: https://apppack-app-righttoplay-publics3bucket-veclfrq9ykl.s3.amazonaws.com/documents/2018_AnnualReport_NorthAmerican_DoublePageSpreads.pdf
15. 2020 Annual Report. Won't stop us. Right To Play. URL: <https://apppack-app-righttoplay-publics3bucket-veclfrq9ykl.s3.amazonaws.com/documents/RTP-2020AnnualReport-Letter-HQ-Web.pdf>
16. 2024 Annual Report. Right To Play. URL: https://apppack-app-righttoplay-publics3bucket-veclfrq9ykl.s3.amazonaws.com/documents/RTP_2024AnnualReport_Letter_Global_Digital_Hi-Res.pdf
17. Play Ambassadors. Right To Play : official website. URL: <https://righttoplay.com/en/ambassadors/>

References

1. Galan Y. P., Yarmak O. M., Moseichuk Y. Y. The impact of the active nation program as a socio-cultural practice for increasing physical activity among 13-year-old displaced schoolchildren in Ukraine. *Rehabilitation and Recreation*. 2025. Vol. 19, No. 4. P. 168–181.
2. Galan Y. Analysis of the results of the questionnaire on the factors of increasing the level of physical activity of schoolchildren. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. Vol. 1, No. 1. P. 287–294.
3. Tsybanyuk O., Dariichuk S., Pobocho T., Moseichuk Y. Global initiatives in physical education and sport development. *SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte*. 2025. Vol. 14. Art. 9. DOI: <https://doi.org/10.6018/sportk.645111>.
4. Current issues of training specialists in the field of physical culture and sports in European countries / N. Slyusarenko et al. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary research*. 2024. Vol. 14, Issue 1, Spec. Iss. XLII. P. 21–26.
5. Postlethwaite V., Jenkin C., Sherry E. Sport diplomacy: an integrative review. *Sport Management Review*. 2022. Vol. 26, No. 3. P. 361–382. DOI: <https://doi.org/10.1080/14413523.2022.2071054>.
6. Цибанюк О., Стасюк В., Петров А. Специфіка організації спортивних проєктів KLITSCHKO FOUNDATION. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. Vol. 1, No. 1. С. 221–228. URL: <https://pcs.khmn.edu.ua/index.php/pcs/article/view/363>
7. About us. Right To Play : official website. [Internet]. Available from: <https://righttoplay.com/en/about-us/>.
8. Right To Play. Wikipedia: the free encyclopedia. [Internet]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Right_to_Play.
9. Right To Play. The Canadian Encyclopedia. Available from: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/right-to-play>.

10. Right To Play (formerly known as Olympic Aid). UNHCR. [Internet]. Available from: <https://www.unhcr.org/uk/sites/uk/files/legacy-pdf/3ee980d713.pdf>.
  11. Freeborn J. Right To Play. The Canadian Encyclopedia. 2016. [Internet]. Available from: <https://thecanadianencyclopedia.ca/en/article/right-to-play>
  12. International Day of Play 11 June. United Nations. [Internet]. Available from: <https://www.un.org/en/observances/international-day-of-play>
  13. Advancing gender equality and girls' and women's empowerment in and through education. United Nations. [Internet]. Available from: <https://www.un.org/en/transforming-education-summit/advancing-gender-equality>
  14. 2018 Annual Report. Right To Play. 21 p. [Internet]. Available from: https://appack-app-righttoplay-publics3bucket-veclfrac9ykl.s3.amazonaws.com/documents/2018_AnnualReport_NorthAmerican_DoublePageSpreads.pdf
  15. 2020 Annual Report. Won't stop us. Right To Play. [Internet]. Available from: <https://appack-app-righttoplay-publics3bucket-veclfrac9ykl.s3.amazonaws.com/documents/RTP-2020AnnualReport-Letter-HQ-Web.pdf>
  16. 2024 Annual Report. Right To Play. [Internet]. Available from: https://appack-app-righttoplay-publics3bucket-veclfrac9ykl.s3.amazonaws.com/documents/RTP_2024AnnualReport_Letter_Global_Digital_Hi-Res.pdf
  17. Play Ambassadors. Right To Play : official website. [Internet]. Available from: <https://righttoplay.com/en/ambassadors/>
-

Abstract

DARIICHUK Serhii

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

MOSEICHUK Yurii

Separate Structural Unit «Professional College of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University»

PETROV Andrii

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

PHYSICAL ACTIVITY AND SPORT AS A TOOL OF SOFT POWER AND SOCIAL ENGINEERING (THE EXPERIENCE OF THE «RIGHT TO PLAY» ORGANIZATION)

The article provides a comprehensive theoretical and methodological substantiation of the role of physical culture and play-based activities as strategic instruments of «soft power» and social engineering. Amidst global humanitarian challenges, including armed conflicts and forced migration (2024–2026), the study examines the practical effectiveness of these tools through the lens of the international organization «Right To Play».

The research analyzes the historical genesis of the organization, tracing its evolution from the «Olympic Aid» fundraising model to a global entity driving systemic social change. Key success factors identified include the decentralization of management and the involvement of local staff, which ensured the adaptability of programs to the socio-cultural contexts of regions like Sierra Leone, Uganda, Mozambique, and Indigenous communities in Canada. The «learning through play» concept has proven effective not only in physical health improvement but also in bridging educational gaps and overcoming psychological trauma. Data from 2024 (e.g., literacy growth in Ghana, reintegration of out-of-school children in Pakistan) confirm that sport serves as a catalyst for cognitive development and emotional resilience.

The study highlights «Right To Play's» successful advocacy at the highest diplomatic levels (G7, UN), leading to legislative shifts, such as the removal of discriminatory barriers for pregnant girls in Mozambique, and the mobilization of billions in educational investments. The UN's proclamation of the International Day of Play (June 11) is presented as a global recognition of play as a fundamental right. The role of the Athlete Ambassador Institute (nearly 200 elite athletes) is analyzed as a practical leadership model that inspires children in conflict zones. The findings emphasize the value of this global experience for developing psychosocial rehabilitation projects for war-affected children in Ukraine.

Keywords: physical activity, soft power, social engineering, play-based learning, social cohesion, sports diplomacy, «Right To Play».
